

**Василенко Олена
Вікторівна,**
професор кафедри мовної
підготовки Національної
академії внутрішніх справ,
кандидат педагогічних наук,
доцент

ПРОБЛЕМА МЕДІАІНФОРМАЦІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ В СУЧАСНОМУ ЦИФРОВОМУ СВІТІ

Стрімкий розвиток у сучасному світі інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та системи мас-медіа потребує цілеспрямованої підготовки кожної людини до вмілого і безпечного користування ними. Різноманітні ІКТ такі, як web-технології, хмарні обчислення і big data, смартфони та інтернет, штучні інтелекти та інші гаджети, стали невід'ємними реаліями сучасного суспільства. З іншого боку, на взаємодію з численними медіа (книги, преса, радіо, кіно, телебачення, інтернет, соціальні мережі) припадає все вагоміша частка в вільного часу людей, що зумовлює значний вплив медіа на всі верстви населення, передусім на дітей і молодь. Отже, у сучасному швидкоплинному цифровому світі медіаінформаційна грамотність (МІГ, від англ. *media and informational literacy* – *MIL*) стає необхідною навичкою для орієнтування в складних медіа-середовищах, оцінки достовірності інформації та відповідального використання цифрового контенту як у суспільному, так і приватному житті кожної людини. На сьогодні, згідно з дослідженням ЮНЕСКО, понад 67% населення і 79% молодих людей у віці 15-24 років в усьому світі користуються Інтернетом [5], але при тому багатьом бракує вмінь виявлення дезінформації, боротьби з шкідливим онлайн-контентом та безпечного користування Інтернетом. Відтоді, володіння компетенціями МІГ є важливим для всіх громадян, незалежно від віку чи

походження., а розвиток системи медіаосвіти стає ключовим напрямом освітньої сфери і всього суспільства.

22 вересня 2024 року на Саміті майбутнього ООН світовими лідерами було ухвалено «Всесвітній цифровий договір» у рамках «Пакту майбутнього», який став першим комплексним глобальним документом для цифрового співробітництва та управління даними і штучним інтелектом (ШІ) і результатом багаторічного процесу адаптації міжнародного співробітництва до реалій сьогодення та викликів завтрашнього дня. Договір передбачає зобов'язання всіх країн розробляти та керувати технологіями на благо всіх, а саме: підключити всіх людей, школи та лікарні до Інтернету; закріпити цифрове співробітництво в галузі прав людини та міжнародного права; зробити онлайн-простір безпечним для всіх завдяки діям урядів, технологічних компаній і соціальних мереж; забезпечити управління ШІ та глобальний політичний діалог щодо ШІ; зробити дані більш відкритими та доступними за допомогою угод щодо відкритих даних; глобальне зобов'язання щодо управління даними, що вимагає від країн вжити конкретних заходів до 2030 р. [3].

Слід зазначити, що проблеми медіакультури населення та організації медіаосвіти стали одними з ключових для світової спільноти ще на початку ХХІ ст., а підґрунтя і завдання їх вирішення були закладені в численних міжнародних документах, таких як «Паризька програма-рекомендація з медіаосвіти ЮНЕСКО» (2007 р.), «Резолюція Європарламенту щодо медіаграмотності у світі цифрової інформації» (2008 р.), «Феська декларація ЮНЕСКО з медіаінформаційної грамотності» (2011 р.) та «Паризька декларація ЮНЕСКО з медіаінформаційної грамотності в цифрову епоху» (2014 р.) [1].

У наш час медіаінформаційна грамотність забезпечує людині володіння набором важливих навичок для вирішення викликів ХХІ ст., таких як: поширення неправдивої та дезінформації, ворожих висловів, падіння довіри до ЗМІ та інших джерел інформації, а також цифрові інновації, зокрема

штучний інтелект. Тенденція останніх років, що проявляється в документах ЮНЕСКО та ООН, – це розширити поняття медіаграмотності та поєднати інформаційну та медійну грамотність, виділивши спільні для обох сфер поняття; також ці дві сфери позиціонуються як комбінація знань та навичок, необхідних сучасному суспільству в усьому світі.

Медіа та інформаційна грамотність трактується експертами в цій галузі в трьох головних аспектах, а саме як:

- світоглядна позиція, спрямована на те, щоб людина була активною та медіаграмотною, великою мірою здатною до сприйняття, створення, аналізу й оцінки медіатекстів, розуміла соціокультурний та політичний контекст функціонування медіа у сучасному світі, розуміла кодові та репрезентаційні системи, використовувані медіа; а життя такої людини у суспільстві та світі пов'язане з громадянською відповідальністю;

- рух, який має допомогти людям розуміти, створювати і оцінювати культурну значущість аудіовізуальних та друкованих текстів. Медіаграмотний індивідуум здатний аналізувати, оцінювати і створювати друковані та електронні медіатексти;

- здатність використовувати, аналізувати, оцінювати і передавати повідомлення у різних формах [2].

Ключовим поняттям медіа інформаційної грамотності є критичне мислення, оскільки для сучасної людини вміння критично сприймати інформацію, вміти її аналізувати, визначати, чи не є ця інформація маніпулятивною, фейковою – одна із найцінніших життєвих компетенцій, які дозволяють адекватно сприймати навколишній світ і ухвалювати правильні рішення. Критичне мислення відіграє найважливішу роль у здатності людей оцінювати й реагувати на будь-яку інформацію, ухваленні ретельно обміркованих та незалежних рішень, формуванні навичок критичного сприйняття інформації. Цей комплекс умінь і навичок допомагає знайти відповіді на запитання: як знаходити необхідну інформацію, як відокремлювати пропаганду від

фактів, фільтрувати інформацію в ситуаціях конфлікту, що таке інформаційна безпека і чим вона відрізняється від цензури, як розпізнавати маніпуляцію та ін., тобто забезпечує свідоме споживання медіа-продукції на основі розумного та вмілого орієнтування в медіа-просторі.

Формування компетенцій МІГ – це постійний, динамічний досвід і процес, який має розвиватися з дитинства; і провідну роль в цьому відіграють освітяни. Такий освітній процес, спрямований на формування в суспільстві медіакультури, на підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні, так і новітні медіа, з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій визначають як медіаосвіту. Основним завданням медіаосвіти є підготовка нового покоління до життя у сучасних інформаційних умовах, до сприймання й розуміння різної інформації, усвідомлення наслідків її впливу на психіку тощо. Також медіаосвіту розглядають як навчання на матеріалі та за допомогою ЗМІ, кінцева мета якого – медіаграмотність, здатність до критичного сприйняття медіа-повідомлень.

Розглядаючи зв'язки між поширенням дезінформації, володінням медіаінформаційною грамотністю і можливостями навчання для вирішення цих питань, С. Морріс виділяє декілька різних підходів, а саме: 1) підхід, на основі формувань навичок перевірки фактів, інформації та оцінки джерел; 2) рефлексивний підхід, який стимулює у учнів розуміння моральних наслідків дезінформації; застосовує усвідомлене навчання для відслідковування неправдивої та маніпулятивної інформації та заохочення людей уникати її; мотивація самосвідомості учнів до споживання, використання та власного створення правдивої інформації з етичних міркувань; 3) сприяння дискусіям освітян і дослідників щодо пошуку достовірних і надійних способів користування інформацією та залучення до таких бесід учнів і студентів [4].

Головним документом в Україні, в якому реалізуються глобальні тенденції впровадження медіаінформаційної

грамотності та медіаосвіти, є «Концепція впровадження медіаосвіти в Україні», розроблена і затверджена Національною академією педагогічних наук України у 2010 р., і доповнена у 2016 р. Концепція спрямована на розбудову в Україні ефективної системи медіаосвіти, що має стати фундаментом гуманітарної безпеки держави, розвитку і консолідації громадянського суспільства, протидії зовнішній інформаційній агресії, всебічно підготувати дітей і молодь до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, формувати у громадян медіаінформаційну грамотність і медіакультуру відповідно до їхніх вікових, індивідуальних та інших особливостей [1].

Отже, поняття медіаінформаційної грамотності та медіаосвіти є відносно новими для української педагогічної і наукової спільноти, проте в умовах цифрового суспільства володіння навичками МІГ є необхідним, щоб оптимально використовувати величезні можливості, надані мас-медіа, бути в змозі оцінювати всі аспекти їх використання і впливу. Медіаінформаційні компетенції є результатом медіаосвіти, яка спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії з сучасною системою мас-медіа. Саме для України, суверенітет якої перебуває зараз під загрозою, є життєво важливими для її громадян вміння критично оцінювати повідомлення, розрізняти правду, дезінформацію й пропаганду.

Люди, і особливо молодь, мають розуміти функції медіа та інших джерел інформації, вміти критично споживати інформацію та приймати обґрунтовані рішення на підставі отриманого, бути усвідомленими і підготовленими користувачами мас-медіа, тобто бути медіаграмотними.

Список використаних джерел:

1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні. *MediaSapiens*. 2010. <https://bit.ly/3ptLt2Z>
2. Федоров, О. Медіаосвіта і медіаграмотність: думки експертів. 2003. <https://psyfactor.org/lib/fedorov11-11.htm>.

3. Шапошнікова М. Організація Об'єднаних Націй ухвалила новаторський Пакт майбутнього з метою трансформації глобального управління. 2024. <https://ukraine.un.org/uk/279430>

4. Morris S. Academic Integrity in an Age of Misinformation. 2019. <https://academicintegrity.org/43-2019/november-2019>

5. UNESCO Media and information literacy. 2024. <https://www.unesco.org/en/media-information-literacy>

Волік Олена Валеріївна,
старший викладач кафедри
мовної підготовки
Національної академії
внутрішніх справ

ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЗА ДОПОМОГОЮ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ

Соціально-економічні зміни у суспільстві впливають на систему підготовки фахівців у закладах вищої освіти, зокрема з іноземної мови, викликають необхідність її вдосконалення за рахунок використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій. Аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду використання інформаційних технологій свідчить про те, що вони відіграють важливу роль у вивченні іноземних мов. Отже, у даній роботі проводиться теоретичне обґрунтування доцільності та ефективності застосування мультимедійних технологій при викладанні іноземних мов. Також звертається увага на деякі недоліки комп'ютеризації навчання.

Саме за допомогою комп'ютера викладач може створювати комунікативні ситуації, які максимально наближені до реального життя, використовуючи комп'ютер